

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Кафедра богослов'я та гуманітарних дисциплін

08-09-12М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних робіт та виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Історія України другої половини ХХ –
ХХІ ст.» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
рівня за освітньо-професійною програмою
«Середня освіта (Історія та громадянська освіта)» спеціальності
014.03. денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методично радою
якості ННІПГН
Протокол № 6 від 10.02.2026 р.

Рівне – 2026

Методичні вказівки до практичних робіт та виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Історія України другої половини ХХ ст. – ХХІ ст.» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)» спеціальності 014.03. Середня освіта (Історія) денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Цецик Я. П. – Рівне : НУВГП, 2026. – 14 с.

Укладач: Цецик Я. П., к.і.н., доцент кафедри богослов'я та гуманітарних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Мельничук Ю. І. к.ф.н., доцент кафедри богослов'я та гуманітарних дисциплін.

Керівник групи забезпечення спеціальності к.і.н., доцент

Данильчук В. Р.

Попередня версія МВ 07-03-420М

© Я. П. Цецик, 2026
© НУВГП, 2026

Зміст

1	Вступ	3
2	Поради з планування і організації вивчення навчальної дисципліни	4
3	Тематика практичних робіт та самостійної роботи	7
4	Тема № 1.....	7
5	Тема №2.....	7
6	Тема № 3.....	8
7	Тема № 4.....	8
8	Тема № 5.....	9
9	Тема№6.....	9
10	Тема №7.....	10
11	Тема №8.....	10
12	Тема№9.....	11
13	Тема №.10.....	11
13	Оцінювання знань студентів.....	12
14	Список рекомендованої літератури.....	12

1. Загальні завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна Історія України другої половини ХХ ст. – ХХІ ст. призначена для вивчення здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія)» спеціальності 014.03. денної та заочної форми навчання спеціальності. Дисципліна орієнтована на оволодіння студентами ключових понять формування та розвитку України упродовж другої половини ХХ ст. – ХХІ ст.

У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні оволодіти ключовими поняттями політичного та соціально-економічного розвитку українських земель, з'ясувати особливості розвитку її різних регіонів, що було зумовлено геополітичною ситуацією, проаналізувати українсько-російські протистояння, та відзначити героїзм Збройних сил України у відбитті агресії росії.

Відповідно до освітньо-професійної програми з навчальної дисципліни

Мега дисципліни –« Історія України другої половини ХХ ст. – ХХІ ст.» набуття студентами теоретичних навичок та практичних умінь із ключових питань суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку України у другій половині ХХ на початку ХХІ ст.

Предмет дисципліни «Історія України другої половини ХХ ст. – ХХІ ст.» - вивчає ключові напрями політичного, культурного та соціально-економічного розвитку українських земель, антиукраїнську політику російської влади. Особлива увага приділяється аналізу діяльності дисидентів, становлення державності в Україні, формуванню демократичних інститутів влади, боротьбі з військовою агресією росії проти України.

При вивченні даної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні отримати компетенції:

- здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому просторі.
- здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот.

Результатами навчання, які набувають здобувачі вищої освіти вивчаючи дану дисципліну є:

- застосовувати знання фундаментальних і спеціальних галузей історичної науки та громадянської освіти, пояснювати і характеризувати історичні процеси і події у їх порівнянні та взаємозв'язку.
- демонструвати, пояснювати цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки.
- використовувати краєзнавчу складову курсу історії для активізації пізнавальної діяльності учнів; розуміти й популяризувати історико-культурну спадщину регіону, України та світу.

- цінувати різноманіття та мультикультурність; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керуватися в педагогічній діяльності принципами толерантності, діалогу й співробітництва.

- усвідомлювати цілі, мотиви власної педагогічної діяльності, прагнути до набуття та вдосконалення професійних компетентностей.

Обов'язкові завдання виконуються кожним здобувачем у процесі вивчення навчальної дисципліни, вибірккові є альтернативними.

Після виконання обов'язкових та вибіркових завдань у встановлені терміни студент звітує викладачеві, а набрані ним бали враховуються як кількість балів за поточну успішність у навчальній роботі.

Оцінювання результатів поточної успішності студентів (завдань, що виконуються під час практичних занять, виконання індивідуальних завдань, консультаціях, результати самостійної роботи проводиться за наступними критеріями у (відсотках балів, що виділені на виконання завдання з заокругленням до цілого числа):

- а) 100 % - завдання виконано вірно та вчасно, без зауважень;
- б) 80 % - завдання виконано вчасно й у повному обсязі, але присутні окремі незначні недоліки;
- в) 60% - завдання виконано вчасно, але містить значні недоліки у методиці чи практичній частині;
- г) 40 % - завдання виконано частково та містить суттєві помилки чи недоліки;
- д) 0 % - завдання взагалі не виконано.

У процесі вивчення дисципліни «Основи демократії» передбачено наступні види роботи викладача зі студентами:

- проведення індивідуальних консультацій згідно графіка затвердженого кафедрою суспільних дисциплін;
- перевірка виконання індивідуальних завдань поточного контролю та модульних контрольних робіт;

- проведення індивідуальних занять зі здобувачами вищої освіти з метою підвищення рівня їхньої підготовки та розвитку індивідуальних здібностей результатом чого може стати підготовка наукових доповідей, статей у фахових виданнях.

Контроль самостійної роботи здобувачів здійснюється на практичних та індивідуальних заняттях у формі поточного контролю, модульних контрольних робіт та перевірки якості виконання індивідуальних і домашніх завдань. У табл. 1 наведено завдання для самостійного опрацювання.

Таблиця 1

Перелік питань для підготовки доповіді, інформаційного повідомлення, презентації

№ з/п	Назва теми
1.	Голодомор 1946 – 1947 рр. та його наслідки.
2.	Боротьба Української повстанської армії у післявоєнний період.
3.	Розвиток України під час «відлиги»
4.	Основні напрями діяльності Української Гельсінської групи.
5.	Розвиток українського кіномистецтва у 1950-х – 1980-х рр.
6.	Основні напрями діяльності дисидентських організацій в Україні у 1960-х – 1980-х рр.
7.	Створення громадських політичних організацій наприкінці 1980-х рр.
8.	Основні напрями зовнішньої політики України у 1990-х – на початку 2000-х рр.
9.	Помаранчева революція та її наслідки.
10.	Протидія військовій агресії росії у 2022 – 2023 рр.
11.	Ключові напрями розвитку української культури після проголошення незалежності.

3. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Практичне заняття № 1.

Тема: Україна періоду повоєнної відбудови (1945 – 1953 рр.).

Мета: Ознайомити здобувачів із відбудовою України у післявоєнний період та проаналізувати причини й наслідки голодомору 1946 – 1947 рр.

Питання для обговорення

1. Відбудова зруйнованого війною господарства.
2. Причини та наслідки голодомору 1946 – 1947 рр. штучно організованого російсько-більшовицькою комуністичною диктатурою.
3. Діяльність України на міжнародній арені, встановлення західних кордонів.
4. Операція «Вісла».

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Рекомендована література: 1, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 14, 17, 18, 19.

Практичне заняття № 2.

Тема: Західна Україна у 1945 – 1953 рр.

Мета: З'ясувати зі здобувачами причини та наслідки проведення насильницької колективізації, проаналізувати боротьбу за незалежність Української повстанської армії.

Питання для обговорення

1. Проведення насильницької колективізації у Західній Україні після Другої світової війни.
2. Карально-репресивна діяльність радянської влади проти українців.
3. Боротьба УПА за незалежність України у повоєнний час.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Рекомендована література: 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15.

Практичне заняття № 3

Тема: Україна за доби «відлиги» у 1953 – 1964 рр.

Мета: Проаналізувати суспільно-політичні та соціально-економічні процеси в Україні за доби «відлиги».

Норма часу за навчальною програмою: 2 год.

Питання для обговорення

1. Початок «відлиги» та зміни у суспільному житті.
2. Проведення політики десталінізації та її наслідки для України.
3. Лібералізація суспільного життя.
4. Особливості економічного розвитку українських земель у період керівництва М. С. Хрущова.

Рекомендована література: 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15.

Практичне заняття № 4.

Тема: Україна у другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. ХХ ст.

Мета: З'ясувати зі здобувачами причини та наслідки кризи комуністичної моделі управління, охарактеризувати дисидентський рух в Україні.

Питання для обговорення.

1. Криза комуністичної моделі управління економікою, під час керівництва Л. І. Брежнєва.
2. Особливості соціально-економічного розвитку України у період «застою».
3. Дисидентський рух в Україні. Боротьба тоталітарної комуністичної системи з дисидентами.
4. Організація та проведення політичних процесів.
5. Утворення та діяльність Української Гельсінської групи.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Рекомендована література: 1, 24, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19.

Практичне заняття № 5.

Тема: Культура та освіта України у 50-х – 80-х рр. ХХ ст.

Мета: З'ясувати зі здобувачами розвиток культури та освіти в Україні у досліджуваний період.

Питання для обговорення.

1. Розвиток української літератури та театру. Роль кінематографу у розвитку української культури.
2. Розвиток та формування мереж середніх навчальних закладів.
3. Введення у 1966 р. загальнообов'язкової середньої освіти.
4. Централізація управління освітою. Формування системи вищих та професійних навчальних закладів.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 15.

Практичне заняття № 6.

Тема: Україна на шляху до незалежності 1985 – 1991 рр.

Мета: З'ясувати зі здобувачами процеси «перебудови» в Україні, та проаналізувати події, що передували проголошенню незалежності України у 1991 р.

Питання для обговорення.

1. Початок «перебудови» та її роль у активізації українського національного руху.
2. Створення перших українських громадських організацій та їх участь у виборах до Верховної Ради України.
3. Декларація про державний суверенітет України.
4. Спроба державного перевороту в СРСР та Акт проголошення державної незалежності України.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 15.

Практичне заняття № 7

Тема: Україна в умовах незалежності (серпень 1991 – листопад 2013 рр.)

Мета: З'ясувати зі здобувачами суспільно-політичні та соціально-економічні процеси, що відбувалися в Україні після проголошення незалежності.

Питання для обговорення.

1. Референдум та вибори Президента України 1 грудня 1991 р.
2. Принципи формування центральних органів влади в Україні у першій половині 1990-х рр.
3. Причини та наслідки економічних криз.
4. Помаранчева революція та її наслідки.
5. Негативні наслідки відступу від демократичних реформ у 2010 – 2013 рр.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 15.

Практичне заняття № 8

Тема: Зовнішня політика України у 1991 – 2013 рр.

Мета: З'ясувати зі здобувачами головні напрями зовнішньої політики України у досліджуваний період.

Питання для обговорення

1. Діяльність М. Кравчука за визнання України як незалежної держави.
2. Особливості співпраці з ЄС та НАТО. Будапештський меморандум та його наслідки для України.
2. Співпраця з міжнародними організаціями.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 15.

Практичне заняття № 9

Тема: Україна у 2014 – 2023 рр.

Мета: Охарактеризувати зі здобувачами причини та наслідки «революції гідності», проаналізувати демократизацію суспільно-політичного життя в Україні та боротьбу з агресією росії у 2014 – на початку 2022 рр.

Питання для обговорення.

1. Революція Гідності та відновлення демократичних інститутів в Україні. Зовнішньополітична діяльність України.
2. Протидія військовій агресії росії на Сході України у 2014 – 2022 рр.
3. Боротьба українського народу за незалежність в умовах військової агресії росії у 2022 – 2023 рр.
4. Особливості діяльності органів влади України в умовах воєнного стану.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23.

Практичне заняття № 10

Тема: Розвиток української культури на сучасному етапі. Українська діаспора.

Мета: З'ясувати зі здобувачами ключові напрями розвитку української культури після проголошення Незалежності України, охарактеризувати роль української діаспори у цих процесах.

Питання для обговорення.

1. Ключові напрями розвитку культури та освіти в Україні після проголошення незалежності.
2. Роль Української діаспори у розвитку культури в Україні.
3. Реформи у системі освіти після Революції Гідності.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 11.

4 ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Система оцінювання успішності здобувача вищої освіти здійснюється за 100-бальною шкалою, що розділяється на дві складові:

1. 60 балів – поточна складова оцінювання.
2. 40 балів – модульна або підсумкова складова оцінювання.

Усі форми включено до 100-бальної шкали оцінювання.

Модульну або підсумкову складову оцінювання організовано шляхом складання двох модульних контролів знань студентів. Перескладати модульні контролі не дозволяється.

Контрольні заходи включають модульний контроль знань студентів. Поточний контроль є складовою частиною навчального процесу та здійснюється під час лекційних та практичних занять.

Форми поточного контролю

- перевірка підготовлених здобувачами презентацій за темами навчальної дисципліни узгодженої викладачем;
- перевірка виконання домашніх та індивідуальних завдань;
- модульний контроль;
- інші види контролю.

5. Рекомендована література

5.1. Базова

1. Барановська Н. Україна: утвердження незалежної держави (1991–2001). Київ : Альтернативи, 2001. 703 с.
2. Бойко О. Д. Історія України: посібник. Вид. 2-ге, доповнене Київ : Вид. центр «Академія», 2002. 656 с.
3. Греченко В. А. Історія та культура України : підручник. Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 2017. 441 с.
4. Демократія, права і свободи громадян та медіаспоживання в умовах війни. Липень 2022. URL: <https://www.kiis.com.ua/materials/pr/20220817>

5. Українська державність: історико-правові нариси / за заг. редакцією В. А. Смоля. Київ : Юрид. вид-во «Право України», Всеукраїнська правозахисна організація «Меморіал» імені Василя Стуса. 2021. 976 с.
6. Сучасний стан України в умовах війни: інформаційна політика, територіальні громади : монографія / Тихончук Л. Х., Маланчук Л. О., Антонова С. Є., Цецик Я. П. та ін. Рівне : НУВГП. 2023. 388 с.
7. Новітня історія України (1900 – 2000) : підруч. для іст. спец. вищих навч. зал. / А. Г. Слюсаренко, В. І. Гусев, В. М. Литвин ; 2-е вид, переробл. і доп. К. : Вища школа, 2002. 718 с.
8. Танцюра В. І., Куліш С. М. Пересада О. О. Історія України : навчальний посібник. Х., 2020. 536 с.

5.2. Допоміжна література

9. Бойко О. Д. Історія України : посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Академія, 2014. 720 с.
10. Баран В. К., Даниленко В. М. Україна в умовах системної кризи (1946 –1985). Київ, 1999. 304 с.
11. Грицак Я. Нариси історії України: формування модерної української нації ХІХ – ХХ ст. Київ, 2000. 656 с.
12. Історія української суспільно–політичної думки : навч. посібник / Укл.: В. В. Морозов. К. : Нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана, 2006. 180 с.
13. Крим після анексії. Державна політика, виклики, рішення та дії. Біла книга / за редакцією Ю. Тищенко. Київ, 2016. 145 с.
14. Білас І. Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953: У 2 т. К., 1994. Т. 1, 2.
15. Бойко О. Україна у 1985 – 1991 рр.: основні тенденції суспільно-політичного розвитку. Київ, 2002.
16. Гнатюк О. Прощання з імперією. Українські дискусії про ідентичність. Київ, 2005.
17. Голод 1946 – 1947 рр. в Україні: причини і наслідки. Київ, 1998.

18. Голод в Україні 1946 – 1947: Документи і матеріали. Київ – Нью-Йорк, 1996.
16. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960 – 80-х років. Київ, 1995. 224 с.
19. Касьянов Г. Україна 1991–2007: Нариси новітньої історії. Київ, 2008. 480 с.
20. Люди «сірої зони». Свідки російської анексії Криму 2014 року / упоряд. та вступ Андрієвська А., Халімон О. Київ, 2018.
21. Майдан від першої особи: 45 історій Революції Гідності / упоряд. Т. Ковтунович, Т. Привалко. Київ, 2015.
22. Наш Крим. Неросійські історії українського півострова. Київ : К.І.С., 2016.
23. Неоголошена війна. Невідомі факти і хроніки АТО / О. Калиновська та ін. Харків, 2015.

5.3. Інформаційні ресурси

1. «Інститут історії України НАН України. URL: <http://www.history.org.ua>
2. Українська правда. Історична правда. URL: <https://www.istpravda.com.ua>
3. Український інститут національної пам'яті. URL: <https://uinp.gov.ua>
4. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.